

Мінка Тетяна Павлівна,
доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ПАРТНЕРСТВА В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ВІДПОВІДНО ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ»

Дослідження практики співробітництва представників органів правопорядку України та населення свідчить, що на сьогодні процес взаємодії поліції та громадськості позитивно впливає на її діяльність, з одного боку, й формування позитивного іміджу в очах населення – з іншого. Слід констатувати, що до початку реформування органів внутрішніх справ до цього часу розвиток партнерських відносин між міліцією та громадянами відбувався переважно спонтанно, без належної організації, що суттєво впливало на рівень довіри. Сьогодні у зв'язку зі створенням нової поліції відбувається перебудова відносин із населенням у напрямку посилення партнерства з ним. Останнє, на відміну від Закону України «Про міліцію», знайшло своє закріплення в Законі України «Про Національну поліцію» (далі – Закон) як один із принципів діяльності поліції.

Так, ст. 11 Закону передбачено, що діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб, а рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції [1].

Щодо останнього, то він значно зріс у зв'язку із запровадженням нової патрульної поліції. Так, наприкінці 2015 року як Міністр внутрішніх справ України Арсен Аваков, так і Президент України Петро Порошенко у своїх публічних виступах неодноразово заявляли, що рівень довіри населення до патрульної поліції становить 60–80 %, тоді як шість місяців тому тільки 7 % українців заявили, що вони довіряють поліції [2-3].

Нагадаємо, що співпраця між поліцією і громадянами полягає у тому, що між ними встановлюються такі взаємини, за яких вони спільно розв'язують проблеми у сфері протидії злочинності та підтримання належного правопорядку на локальному та регіональному рівнях.

В умовах створення нового правоохоронного органу (Національної поліції) для якісної реалізації ним принципу партнерства важливими залишаються такі завдання з посилення конструктивної взаємодії між поліцією і громадськістю: підвищення авторитету й довіри населення до поліції; спри-

яння об'єктивному інформуванню населення про діяльність поліції; створення позитивного іміджу шляхом підвищення рівня професійної компетентності поліцейського; залучення громадськості до проведення атестації поліцейських; забезпечення безперервного діалогу між поліцією та громадськістю (громадськими об'єднаннями, асоціаціями, організаціями, підприємствами та установами) під час особистих зустрічей громадян із керівниками органів та підрозділів Національної поліції; проведення виховної, просвітницької роботи серед різних верств населення з метою запобігання злочинності, а також формування в населення особистої причетності до забезпечення правопорядку в суспільстві тощо.

Як уже зазначалося, здебільшого новим Законом передбачено форми взаємодії інститутів громадянського суспільства з Національною поліцією, метою яких є підвищення ефективності та прозорості діяльності останньої у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку, а також максимального наближення її до суспільства та реалізації загальної концепції «поліція + населення = партнери».

Далі звернемо увагу на окремі форми взаємодії поліції з населенням, передбачені новим Законом, та окремі питання, що можуть виникнути під час їх реалізації.

Розділом VIII «Громадський контроль поліції» Закону, ст.ст. 86-90, визначено п'ять основних форм такого контролю з боку громадськості, а саме: звіт про поліцейську діяльність, прийняття резолюції недовіри керівникам органів поліції, взаємодія між керівниками територіальних органів поліції та представниками органів місцевого самоврядування, участь у спільних проєктах з громадськістю, залучення громадськості до розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських [1]. Проте реалізація окремих з них викликає заваження. Так, Законом встановлено алгоритм дій впровадження прийнятої резолюції недовіри керівнику органу поліції, а саме ст. 87 Закону зазначено, що в резолюції недовіри мають бути викладені мотиви для її прийняття з посиленням на обставини, що їх обґрунтовують. Негативним моментом є те, що не передбачено, яких саме мотивів має бути достатньо для прийняття подібного рішення, що в подальшому може бути використано як елемент політичного тиску з боку окремих громадських об'єднань та політичних партій та не сприятиме ефективній роботі територіальних органів та підрозділів Національної поліції. Однак виходячи із загальних положень права, можемо дійти висновку, що відповідальність працівників поліції у вигляді прийняття щодо них такого рішення може бути лише у разі вчинення ними тих дій, які суперечать принципу законності та виходять за межі наданих їм повноважень.

Є цікавою та перспективною така форма партнерських відносин, як реалізація спільних проєктів з громадськістю (ст. 89 Закону) [1]. Між тим бажано б було конкретизувати спектр таких спільних проєктів. Як відомо, спектр заходів, які в тісній взаємодії з працівниками поліції виконують представники громадськості, досить широкий: спільне патрулювання житлових

масивів; участь у розшуку зниклих безвісти; участь у розшуку та затриманні підозрюваних у вчиненні кримінальних правопорушень; спільне проведення профілактичних, просвітницьких, виховних заходів серед різних категорій населення; робота з особами з «групи ризику» тощо. І ці спільні заходи по-ступово реалізуються на практиці.

Положенням ст. 90 Закону передбачено й таку форму партнерства, як залучення громадськості до розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських. Проте ця норма не узгоджується зі ст. 19 Закону України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» від 19.06.2003 № 975-IV (зі змінами від 14.10.2014) [4], де достатньо чітко визначено форми взаємодії та контролю громадськості за військовими формуваннями і правоохоронними органами держави, але подібна форма не передбачена Законом про поліцію. Це в подальшому потребує внесення певних змін до Закону України від 19.06.2003 № 975-IV.

Ще одна форма партнерства, яка на сьогодні в процесі реформування органів внутрішніх справ та становлення Національної поліції є ефективною (відповідає європейським стандартам забезпечення діяльності поліції) та фактично революційною, – це, безумовно, активне залучення громадськості до атестації поліцейських кадрів. Це положення знайшло своє закріплення у ст. 51 Закону, якою передбачено безпосередню участь представників громадськості у складі поліцейських комісій з добору (конкурсу) та просування по службі поліцейських. Сама ж ця норма знайшла своє втілення в Інструкції про порядок проведення атестування поліцейських, затвердженої наказом МВС від 17.11.2015 № 1465 (в редакції від 18.12.2015) [5]. Цим документом передбачено залучення населення, громадських активістів до роботи атестаційних комісій з відбору кадрів до лав Національної поліції та переатестації кадрів. Так, Розділом II п. 4 Інструкції передбачено, що до зазначених вище атестаційних комісій можуть бути включені працівники підрозділів кадрового забезпечення, Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції України, практичної психології та інші працівники апарату Національної поліції України чи органу поліції, а також за згодою народні депутати України, працівники МВС, громадських, правозахисних організацій, представники проектів міжнародної технічної допомоги, громадськості та засобів масової інформації. Водночас щодо участі громадськості в атестації поліцейських кадрів є певні ризики, які можуть бути пов'язані з неякісним або непрозорим відбором кандидатів від громадськості до складу комісій для проведення атестації поліцейських. На моє переконання, до складу таких комісій з боку громадськості повинні бути відібрані особи, які є незаангажованими, аполітичними, які не намагаються «звести рахунки з колишніми міліціонерами», а навпаки, допомагають з'ясувати компетентність, фаховість, морально-етичні якості кандидата, його відданість служінню саме народові України, принциповість у вирішенні службових питань, уміння будувати свої стосунки з громадянами, прагнення до вдосконалення службової діяльності, почуття особистої відповідальності,

стійкість моральних принципів, сміливість, рішучість, організованість, здатність контролювати власні емоції, порядність, людяність тощо.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що сьогодні новим Законом загалом створено належні передумови для реалізації принципу партнерства в діяльності нової поліції. Проте поліція в умовах її формування і становлення як нового правоохоронного інституту повинна застосовувати нові методи та форми залучення громадськості, у тому числі й національних меншин, для реалізації партнерських відносин, до співробітництва, а також спільного створення атмосфери довіри на місцевому, регіональному та загальнодержавному рівнях.

Поглиблення партнерської взаємодії поліції і громадськості є могутнім чинником розбудови правової держави і утвердження громадянського суспільства. В подальшому для покращення такого співробітництва вбачається доцільним внесення певних змін до Закону України «Про Національну поліцію» в частині визначення поняття, змісту та уточнення форм партнерства поліції і населення.

---

1. Закон України «Про національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

2. За півроку рівень довіри українців до нової поліції збільшився в десять разів : виступ П. Порошенко від 4 грудня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unn.com.ua/uk/news/1527033-za-pivroku-riven-doviri-ukrayintsiv-do-novoyi-politsiyi-zbilshivsya-v-desyat-raziv-p-poroshenko>.

3. Рівень довіри до полісменів зростає. Інфографіка (липень-жовтень 2015 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://espreso.tv/news/2015/11/03/riven_doviry_do_polismeniv_zrostaye_infografika.

4. Закон України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» від 19 червня 2003 року № 975-IV (зі змінами від 14.10.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/975-15>.

5. Наказ МВС України «Про затвердження Інструкції про порядок проведення атеставання поліцейських» від 17.11.2015 № 1465 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1445-15>.

Собакарь Андрій Олексійович
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

ВІД «МІЛІЦІЇ» ДО «ПОЛІЦІЇ»: ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ РЕФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННОГО ВІДОМСТВА

Євроінтеграційні прагнення України вимагають перебудови і значного підвищення рівня ефективності та якості діяльності правоохоронних органів, й насамперед новоствореної поліції. Саме діяльність цього правоохоронного органу є надійною гарантією забезпечення охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, забезпечення пуб-